

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Agenda, Sev Ritvale Osnabrvdense

Franz Wilhelm <Osnabrück, Bischof>

Coloniæ Agrippinæ

De Ecclesiæ, ab Episcopo consecratæ, & Cœmeterii ei contigui,
reconciliatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41233

in quo famulorum famularumque tuarum corpora quiescere debent post curricula huius vitæ labentia, purgare ✠, benedicere ✠, & sanctificare ✠ digneris : quique remissionem omnium peccatorum per tuam magnam misericordiam in te confidentibus præstitisti, corporibus quoque eorum, in hoc Cœmeterio quiescentibus, & tubam primi Archangeli expectantibus, consolationem perpetuam largiter impertire. Per Christum Dominum nostrum. *Resp. Amen.*

Tunc figit in summitate Crucis unam ex tribus candelis ardentibus, & alias duas similiter ar dentes in duobus brachiis ejusdem Crucis. Deinde incensat ipsam Crucem; & aspergens Aquâ benedictâ, redit cum Ministris in Sacristiam.

DE ECCLESIAE

ab Episcopo consecratæ

ET COEMETERII EI CONTIGVI

RECONCILIATIONE.

Sacerdos, Episcopo inferior, non nisi ex peculiari Sedis Apostolicæ facultate potest Ecclesiam, ab Episcopo consecratam, si violata fuerit, reconciliare. Ecclesiæ autem violatæ & Cœmeterii ei contigui reconciliatio, per Sacer-

Iii

dotem,

dotem, Apostolica autoritate delegatum, fieri poterit juxta præscriptum Pontificalis & Ritualis Romani, quocunque die, hoc modo.

In primis, mane diei quæ reconciliatio fieri debet, paretur locus in medio Cæmeterii; & Altare majus omnino nudetur. Parentur etiam duo vasa cum aqua; unum in Cæmeterio cum aqua à prædicto Sacerdote benedicenda, & aliud in Ecclesia, in Presbyterio, cum aqua prius ab Episcopo benedicta, quæ Gregoriana vocari solet; & Aspersorium, de herba hyssopi factum. Provideatur etiam, ut Ecclesia possit libere circumiri, tam exterius quam interius, si fieri potest. Si vero Ecclesia tantum sit reconcilianda, paretur locus ante & extra portam principalem Ecclesia; & ibidem unum vas cum aqua benedicenda à Sacerdote prædicto, & aspersorium, de herba hyssopi factum; & alterum vas cum supradicta aqua Gregoriana, in Ecclesia. Quibus omnibus sic paratis, Sacerdos in Sacristia, vel alio condecorato loco, indutus amictu, alba, cingulo, stola in modum Crucis & pluviali albo, adhibitis aliquot Sacerdotibus & Clericis, procedit ad Cæmeterium, si est reconciliandum; alias ante portam principalem extra Ecclesiam; ubi stans benedicit aquam, ibidem in vase positam, simpliciter cum sale, prout habetur in Missali Romano vel Coloniensi noviter reformato. Aquam igitur benedictam, Sacerdos detecto capite inchoat,

Clero

Clero prosequente, Antiphonam: Asperges me, Domine, hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor. Tum recitet Psalmum 50. Miserere mei Deus, ut supra.

Pag. 150.

Quo finito, Antiphona repetitur. Interim dum Antiphona & Psalmus dicuntur, Sacerdos aspergit cum ipsa aqua in circuitu extrinsecus Ecclesiam & Cœmeterium simul, aspergendo alternatim, nunc ad murum Ecclesie, nunc ad terram Cœmeterii, & specialiter loca contaminata. Quo facto, rediens ad locum ubi aquam benedixit, stans dicit:

Oremus.

OMnipotens & misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam præ cæteris gratiam contulisti, ut, quicquid in tuo nomine digne perfecteque ab eis agitur, à te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuam, ut, quod modo visitaturi sumus, visites, &, quicquid benedicturi sumus, bene ✠ dicas; sitque ad nostræ humilitatis introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga Dæmonum, Angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum.

Resp. Amen.

Deinde iterum dicit:

Oremus.

Et Ministri: Flectamus genua. Resp. Levate.

AVfer à nobis, quæsumus Domine, cunctas iniquitates nostras; ut ad loca, tuo sancto nomini purificanda, puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum. *Resp. Amen.*

Et, si Ecclesia reconciliatur sine Cæmeterio, omittitur sequens Oratio. Si vero Ecclesia simul cum Cæmeterio reconciliatur, Sacerdos, finita præcedente, mox dicit:

Oremus.

Et Ministri: Flectamus genua. Resp. Levate.

Domine pie, qui agrum figuli, pretio Sanguinis tui, in sepulturam peregrinorum comparari voluisti; quæsumus, dignanter reminiscere clementissimi hujus mysterii tui. Tu es enim, Domine, figulus noster; tu quietis nostræ ager; tu agri hujus es pretium; tu dedisti etiam, & suscepisti; tu de pretio & in pretio tui vivifici Sanguinis nos requiescere donasti: tu ergo, Domine, qui es offensionis nostræ clementissimus indultor, expectantissimus judicator, judicii tui superabundantissimus miserator, judicium tuæ justæ severitatis abscondens post miserationem tuæ piæ redemptionis; adesto exauditor & effector nostræ reconciliationis; hoc

que

que cœmeterium, mausoleum peregrinorum tuorum, cœlestis patriæ incolatum expectantium, benignus purifica & reconcilia; & hic tumulatorum ac tumulandorum corpora, de potentia & pietate tuæ resurrectionis, ad gloriam incorruptionis, non damnans sed glorificans, resuscita: qui venturus es judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *Resp.* Amen.

Postea Cantor incipit Litanias, ut supra: & Sacerdos ingreditur Ecclesiam cum Clero, cantando eas; acceditque ante Altare majus; coram quo genuflectit. Pag. 156.

Cumque dictum fuerit, Ut omnibus fidelibus &c. Sacerdos surgit de accubitu, producit signum Crucis super Altare, Ecclesiam, & Cœmeterium, clara voce dicens:

Vt hanc Ecclesiam, & Altare hoc, ac Cœmeterium, purgare & recon ciliare digneris;

Resp. Te rogamus, audi nos.

Secundo dicit:

Ut hanc Ecclesiam, & Altare hoc, ac Cœmeterium, purgare, recon ciliare, & sancti ficare digneris. *Resp.* Te rogamus, audi nos.

Tertio dicit:

Vt hanc Ecclesiam, & Altare hoc, ac Cœmeterium, purgare, recon ciliare, fan-

cti ✠ ficare , & conse ✠ crare digneris.

Resp. Te rogamus, audi nos.

Si autem Cæmeterium non sit pollutum , & sic neque reconciliandum, non fit de Cæmeterio mentio.

Deinde Sacerdos, ut prius, genuflectit, & Litania perficiuntur:

Vt nos exaudire digneris, Te rogamus.

Fili Dei, Te rogamus audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Misere nobis.

Christe audi nos. Christe exaudi nos.

Kyrie eleison. Christe eleison.

Kyrie eleison.

Quibus finitis, Sacerdos surgit, & stans, versus ad dictum Altare, dicit:

Oremus.

Et ministri: Flectamus genua. Resp. Levate.

DEus, qui peccati veteris hæreditariam mortem, in qua posteritatis genus omne successerat, Christi Filii tui Domini nostri Passione solvisti: da propitius, ut, conformes eidem effecti, sicut imaginem terreni parentis, naturæ necessitate, portavimus, ita

imagi-

imaginem cœlestis gratiæ, sanctificatione, portemus: per virtutem ejusdem Christi Filii tui Domini nostri, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. *Resp.* Amen.

Deinde Sacerdos genuflectit ante Altare, & se signo Crucis muniens, cantando dicit:

Deus, in adjutorium meum intende.

Tum surgit Sacerdos, & Chorus respondet:
Domine, ad adjuvandum me festina.

Tunc Sacerdos, stans, dicit:
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

Chorus respondet:
Sicut erat in principio, & nunc, & semper: & in sæcula sæculorum. Amen. *absque Alleluja.*

Idem fit, eisdem modo & loco, secundo & tertio, voce semper altius elevatâ. Quibus dictis, Sacerdos, stans in eodem loco, inchoat, Choro prosequente, Antiphonam:

Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus; & fugiant, qui oderunt eum, à facie ejus.

Incepta Antiphona, Sacerdos facit, ut in fine sequentis Psalmi habetur.

Psalmus 67, versic. 27.

In Ecclesiis benedicite Deo Domino: de fontibus Israël. *Repetitur Antiphona.*

Ibi

Ibi Benjamin adolescentulus : in mentis excessu. *Repetitur Antiphona.*

Principes Iuda , duces eorum : Principes Zabulon, principes Nephthali. *Repetitur Antiphona.*

Manda Deus virtuti tuæ : confirma hoc Deus , quod operatus es in nobis. *Repetitur Antiphona.*

A templo tuo in Ierusalem : tibi offerent reges munera. *Repetitur Antiphona.*

Increpa feras arundinis , congregatio taurorum in vaccis populorum : ut excludant eos , qui probati sunt argento. *Repetitur Antiphona.*

Dissipa gentes , quæ bella volunt ; venient legati ex Ægypto : Æthiopia præveniet manus ejus Deo. *Repetitur Antiphona.*

Regna terræ cantate Deo : psallite Domino. *Repetitur Antiphona.*

Psallite Deo , qui ascendit super cælum cæli : ad Orientem. *Repetitur Antiphona.*

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis ; date gloriam Deo super Israel : magnificentia ejus & virtus ejus in nubibus. *Repetitur Antiphona.*

Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israël ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ : benedictus Deus.

Et

Et non dicitur Gloria Patri ; sed Antiphona repetitur.

Interim dum Antiphona & Psalmus prædictus dicuntur, Sacerdos circuit ter Ecclesiam intrinsecus, aspergendo aquâ Gregorianâ, ab Episcopo benedictâ; in primo circuitu parietes in superiori parte; in secundo autem, in inferiori parte eorum; in tertio verò, pavementum Ecclesia: aspergit etiam specialiter loca contaminata, quando Ecclesia principaliter est polluta vel violata. Quo factò, Sacerdos, stans in Presbyterio, versus ad Altare, dicit :

DEum indultorem criminum, Deum sordium mundatorem, Deum, qui corruptum peccatis originalibus mundum, adventus sui nitore, purificavit, fratres charissimi, supplices deprecemur; ut contra diaboli furentis insidias fortis nobis propugnator assistat: ut, si quid ejus virofa calliditate quotidianis insectationibus maculatum in isto loco corruptumque fuerit, efficiatur cœlesti miseratione purgatum: quia, sicut illius est, solidum perfectumque quassare, ita auctoris est nostri, lapsa restituere, nutantia stabilire, & corrupta purgare. Qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto, vivit & regnat Deus,

Deinde mediocri voce, extensis manibus ante pectus, dicit Præfationem :

Per omnia sæcula sæculorum. *Resp.* Amen.
Vers. Dominus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Vers. Sursum corda. *Resp.* Habemus ad Dominum. *Vers.* Gratias agamus Domino Deo nostro. *Resp.* Dignum & justum est.

Vere dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus. Cujus immensa bonitas, ut non habuit principium, ita nec terminum habebit. Qui, divina naturalique pietate plenus, eligis, in nobis magis restituere perditam, quam percutere peritura. Et, si quid aut negligentia polluit, aut ira committit, aut stimulat ebrietas, aut libido subvertit; hoc, Domine, clementi patientia sustines; ut ante per gratiam purifices, quam percutias per furorem. Et, operis tui providus plasmator, eligis potius erigere jacentia, quam punire damnanda. Te, Domine, supplices deprecamur, ut hujus tabernaculi receptaculum placatus aspicias; & altare tuum, quod insectantis est inimici fraude pollutum, per infusionem gratiæ cælestis purifices, purificatum possideas, possessumque, ne deinceps aliqua labe sordescat, custodias.

Abfint

Abfint in posterum omnes nequitia spirituales, & eliminentur: extingatur antiqui Serpentis invidia, & cum omnibus fraudibus suis diaboli turma propellatur. Efferat secum maculam quam ingeffit, & perennibus quandoque suppliciis deputandus, operum suorum semina secum colligat peritura. Nihil hic in posterum noceat præteriti culpa contagii; nihil fit, quod remaneat inimici fraude pollutum; quandoquidem Spiritus tui est infusione purgatum. Refurgat Ecclesiæ tuæ pura simplicitas; & candor innocentia, hætenus maculatus, dum receperit gratiam, refurgat ad gloriam: ut populorum fidelium hic turba conveniens, dum petitionis ingerit vota, votorum sentiat se obtinuisse suffragia.

Quod sequitur, dicit submisse legendo, ita tamen ut à circumstantibus audiri possit.

Per Dominum nostrum Iesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Post hæc Sacerdos ascendit ad Altare; & ibi inchoat, scholâ prosequente, Antiphonam:

Introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat juventutem meam.

Psalmus 42.

Iudica me, Deus, & discerne causam meam
de gente non sancta: ab homine iniquo &
dolofo erue me.

Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me
repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit
me inimicus?

Emitte lucem tuam & veritatem tuam:
ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in mon-
tem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui
lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus, Deus
meus: quare tristis es anima mea, & quare
conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor
illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

*Et non dicitur, Gloria Patri; sed Antiphona re-
petitur. Qua repetita, Sacerdos, dicit:*

Oremus.

Et Ministri: Flectamus genua. Resp. Levate.

Deus, qui, in omni loco dominationis
tuæ, clemens ac benignus purificator
assistis: exaudi nos, quæsumus, & concede,
ut in posterum inviolabilis hujus loci per-
maneat consecratio, & tui muneris beneficia
universitas fidelium, quæ supplicat, percipe-

re

re mereatur. Per Christum Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

Deinde, stans ibidem, inchoat, Choro prosequente, Antiphonam:

Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis: à templo sancto tuo, quod est in Ierusalem.

Psalmus 67.

EXurgat Deus, & dissipentur inimici ejus: & fugiant, qui oderunt eum, à facie ejus.

Sicut deficit fumus, deficient: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei.

Et justi epulentur & exultent in conspectu Dei: & delectentur in lætitia.

Cantate Deo, psalmum dicite nomini ejus: iter facite ei qui ascendit super occasum; Dominus nomen illi.

Exultate in conspectu ejus: turbabuntur à facie ejus, patris orphanorum, & iudicis viduarum.

Deus in loco sancto suo: Deus, qui inhabitare facit unius moris in domo.

Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.

Deus cum egredereris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto.

Terra mota est, etenim cæli distillaverunt
à facie Dei Sinai : à facie Dei Israël.

Pluviam voluntariam segregabis, Deus,
hæreditati tuæ, & infirmata est: tu vero per-
fecisti eam.

Animalia tua habitabunt in ea : parasti in
dulcedine tua pauperi Deus.

Dominus dabit verbum euangelizantibus :
virtute multa.

Rex virtutum dilecti dilecti: & speciei do-
mus dividere spolia.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ
columbæ deargentatæ : & posteriora dorfi
ejus in pallore auri.

Dum discernit cælestis reges super eam,
nive dealbabuntur in Selmon : mons Dei,
mons pinguis.

Mons coagulatus, mons pinguis : ut quid
suspiciamini montes coagulatos ?

Mons, in quo beneplacitum est Deo habi-
tare in eo : etenim Dominus habitabit in fi-
nem.

Currus Dei decem millibus multiplex,
millia lætantium : Dominus in eis in Sina in
sancto.

Ascendisti in altum, cepisti captivitatem :
accepisti dona in hominibus.

Etenim

Etenim non credentes : inhabitare Dominum Deum.

Benedictus Dominus die quotidie : prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum.

Deus noster, Deus salvos faciendi : & Domini Domini exitus mortis.

Veruntamen Deus confringet capita inimicorum suorum : verticem capilli perambulantium in delictis suis.

Dixit Dominus, ex Basan convertam : convertam in profundum maris.

Vt intingatur pes tuus in sanguine : lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.

Viderunt ingressus tuos Deus : ingressus Dei mei, regis mei qui est in sancto.

Prævenerunt principes conjuncti psallentibus : in medio juvenularum tympanistrarum.

In ecclesiis benedicite Deo Domino : de fontibus Israël.

Ibi Benjamin adolescentulus : in mentis excessu.

Principes Iuda, duces eorum : principes Zabulon, principes Nephthali.

Manda, Deus, virtuti tuæ : confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis.

A tem-

A templo tuo in Ierusalem : tibi offerent reges munera.

Increpa feras arundinis , congregatio taurorum in vaccis populorum : ut excludant eos qui probati sunt argento.

Dissipa gentes quæ bella volunt , venient legati ex Ægypto : Æthiopia præveniet manus ejus Deo.

Regna terræ cantate Deo: psallite Domino.

Psallite Deo , qui ascendit super cælum cæli : ad orientem.

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis , date gloriam Deo super Israël : magnificentia ejus & virtus ejus in nubibus.

Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israël, ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ : benedictus Deus.

Gloria Patri, & Filio : & Spiritui sancto.

Sicut erat in principio, & nunc, & semper: & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde repetitur Antiphona.

Quibus dictis, Sacerdos, stans adhuc ibidem, dicit :

Oremus.

DEus , qui Ecclesiam tuam sanctam , de omnibus mundi finibus congregatam , per tui lateris admirabile sacramentum, cunctarum gentium matrem esse dixisti ; quam

etiam

etiam populorum varietate depictam, SS. Martyrum tuorum meritis decorasti; bene ✠ dic, Domine, quæsumus, Sanctorum tuorum opitulante suffragio, tam Altare, quod eorum exornatur, te juvante, Reliquiis, quam Ecclesiam; ac fidelium tuorum tibi pie offerentium vota in illa sanctifica. Qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto, vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Deinde Sacerdos parat se ad celebrandam Missam; quam solemniter celebrabit.

Missæ dicitur de die occurrente; & cum Oratione diei, dicitur sequens Collecta, sub uno Per Dominum.

Oratio.

DEus, qui dixisti, Domus mea domus orationis vocabitur; domum istam, infidelium spurcitiis contaminatam, mundare & sanctificare digneris: & omnium preces & vota hoc in loco ad te clamantium clementer exaudias, & benigne suscipias. Per Dominum.

Secreta.

Hæc hostia, quæsumus Domine, & locum istum ab omnibus immundiciis expurget, & supplicationes nostras semper & ubique reddat tibi acceptas. Per Dominum.

Postcommunio.

Percipientes, Domine, munera salutis æternæ, supplices exoramus; ut templum hoc & cœmeterium, ab infidelium inquinamentis emundatum, benedictione tuâ maneat sanctificatum, & pectora nostra ab omni forde vitiorum alienata tibi que devota semper existant. Per Dominum nostrum. *Resp.* Amen.

O R D O
R E C O N C I L I A N D I
C O E M E T E R I V M V I O L A T V M,

S I V E

E C C L E S I Æ C O N T I G V V M S I T
S I V E S E P A R A T V M,

ubi Ecclesia non est polluta.

Reconciliatio Cœmeterii fieri poterit
quocunque die, hoc ordine.

*M*ane diei, qua facienda est reconciliatio, Sacerdos, si ab Episcopo facultatem habeat, adhibitis aliis Sacerdotibus & Clericis, indutis superpelliceis, in Sacristia aut alio decenti loco, vestitus amictu, albâ, cingulo, stolâ & pluviâ albi coloris, accedit ad medium Cœmeterii, Cle-

rico